

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Маргарита Христова Колева, ЮЗУ „Неофит Рилски“, член на
научното жури

ЗА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД

на тема : **ЛИЧНОСТНО - ОРИЕНТИРАНИЯТ ПОДХОД ПО КОНСТРУИРАНЕ И
ТЕХНОЛОГИИ В ДЕТСКАТА ГРАДИНА**

представен за официална защита от Гергана Венчова Божурска – докторант,
редовна форма на обучение

За присъждане на образователна и научна степен „доктор“

Област на висше образование 1. Педагогически науки

Професионално направление 1.2 Педагогика (Теория на възпитанието и
дидактика

Катедра „Социална педагогика“, Факултет по педагогика, ЮЗУ „Неофит Рилски“

Научен ръководител: проф. дн Георги Иванов

Параметри и информационни ресурси на дисертационния труд

Дисертационният труд представен за официална защита от докторант Гергана Божурска съдържа 222 страници основен текст и 168 страници приложения. В него са включени 79 диаграми и 7 таблици, 7 план-конспекта на педагогически ситуации, 2 анкетни карти, карта за експертна оценка, протокол за наблюдение и обучаващ модел. За целите на дисертационното си изследване авторката представя библиографска справка от 123 литературни източници, от които 111 на кирилица и 12 на латиница.

Трудът на докторант Божурска включва увод, три глави – всяка със своята концептуална насоченост на основание спецификата на дисертационното изследване, изводи и обобщения, препоръки, заключение. В своята цялост разработката предлага добра съразмерност, свързаност и логика на научното изследване. Практическата насоченост на дисертацията на Гергана Божурска обогатява програмна ѝ ориентация и значимост за педагогическата практика в детските градини. Респективно, трудът може да се приеме за авторски научно-изследователски продукт с конкретно обосновани тези и изводи с практико-приложна насоченост.

Актуалност на изследваната в дисертационния труд проблематика

Дисертационният труд на докторант Гергана Божурска представя два актуални за съвременното предучилищно образование проблеми – проблемът „личностно-ориентираният подход“ в предучилищна възраст и този за конструирането и технологиите в процеса на обучение на децата от предучилищна възраст. И двата проблема са безспорно актуални за социалното битие на детето във възрастта на предучилищното детство, както и за необходимостта от перманентно обогатяване на детските творчески дейности в образователното пространство на детската градина. Взаимовръзката между тези два проблема в теоретичен и практически план е със значение за спецификата на педагогическото взаимодействие с децата и поставя конкретни изисквания към педагогическите компетенции на детския учител. Изследваната проблематика като цяло е с възможности за влияние върху детското емоционално, социално и познавателно развитие и в този смисъл тя е актуална и дисертабилна.

Програмна ориентация на дисертационния труд:

Дисертационният труд на Гургана Божурска е научна разработка със съдържателно и организационно добра и научно защитена интерпретация на основополагащите и изведени от нея тези. Представено е научно- приложно изследване с добър концептуален статут, задълбочена теоретична част и обоснована конструкция на изследователски процедури. Намирам за иновативна концептуалната ориентация на дисертационната разработка към личностно-ориентираният към детето от предучилищна възраст подход в хода на педагогическото взаимодействие за конструиране и овладяване достъпни за децата знания и умения, свързани с технологиите.

Изводът е, че докторантката притежава необходимите компетенции за осъществяване на изследователска дейност в сферата на предучилищната педагогика и за представяне на научна разработка.

В постановъчен план докторант Божурска правилно е ориентирала своето изследване. **Обектът и предметът** са формулирани точно и конкретно. Аргументирано е обоснована **целта** на дисертационната разработка т.е. обогатяване процеса на обучение по конструиране и технологии в детската градина на базата на личностно ориентираният подход. Поставените изследователски задачи са в контекста на обекта, предмета и целта на изследването и като цяло са изпълними в параметрите на настоящия труд. Така дефинираната хипотеза/научно предположение е в смисъла на визията на разработката, като чрез **трите уточнения** насочва към спецификата на изследователския процес, а именно: **центриране** на обучението към личността на детето - преход от хетерономия към автономия при управлението на познавателното и практическото поведение на детето; **допълване** на репродуктивния подход за учене - не само работа по инструкция и образец, а учене чрез правене на основата на взето самостоятелно решение и пр.; **възпитаване** на личностните качества инициативност и предприемчивост на основата както на индивидуалната, така също и на груповата (съвместната, екипната) форма за организация на обучението.

Изследователската дейност на докторат Гургана Божурска е представена във втора и трета глави от дисертационния труд. Ползвани са 2 авторски анкетни карти – анкетна карта за родители с 18 въпроса (1 от които отворен) и няколко варианта за отговор, както и анкетна карта за учители с 21 въпроса с пет възможни отговора - 1 от които с отворен отговор. Разработен и ползван за нуждите на изследването е и **Протокол за отчитане на индивидуалните резултати** на децата от наблюдение на ситуации по конструиране и технологии със съответните **5 критерия с по 3 показателя** за оценка и анализ на резултатите от проведеното изследване.

Много добър вариант за оценка на резултатите от проведената експериментална работа по проблема на дисертационния труд е разработената и ползвана **Експертна карта** (по конкретни критерии и показатели), попълнена от експерти с дългогодишен практически опит в областта на предучилищната педагогика - **директор и учители** от ДГ № 10 „МАК” – Благоевград. Данните от експертната оценка са добър показател за качествата на апробирания модел за прилагането на личностно-ориентирания подход в обучението по конструиране и технологии в предучилищна възраст.

Оценявам положително програмната ориентация на дисертационния труд и приемам акцентите в нея без забележки.

Съдържателни акценти на дисертационния труд

Теоретичната част на дисертационния труд на Гургана Божурска е добре конструирана – надлежно са представени педагогическите параметри на личностно-ориентираното обучение - същност, значение и механизми, концепции, теории и практики. Съществено място в теоретичния обзор е отделено на процеса за овладяване на знания, умения и способности за действие, свързани с конструирането и технологиите, на

ролята на технологичната подготовка за личностното и социално развитие на децата, на същността, значението, целите, и подходите за осъществяване на конструктивно-техническата дейност в предучилищна възраст. Авторите постановки са позволили на авторката на труда да акцентира върху базови компоненти от дейностното развитие на детето във възрастта на детството. Те са цитирани коректно по посока на изследваната проблематика.

Прави обаче впечатление, че малка част от разгледаните литературни източници в теоретичната част на труда могат да бъдат отнесени към областта на предучилищната педагогика - преобладават свързаните с началната училищна педагогика. По целесъобразният подбор на източниците ще даде по обективна теоретична база за следващите изследвания и анализи на авторката (във втора и трета глави). Въпреки бележката може да се определи, че докторат Божурска е представила многоаспектен и коректен анализ на основни теории и постановки, свързани с изследваната проблематика.

Изследователската част на дисертационния труд на докторант Гергана Божурска е позиционирана върху четири взаимосвързани етапа – подготвителен, констатиращ, формиращ, заключителен. Организацията на всеки от етапите е прецизна с определени цели и процедури за постигане на резултати. Констатиращото изследване чрез двете **анкетни карти** с родители и учители и **протокола за отчитане на индивидуалните резултати** на участващите в проучването деца от контролната и експериментална групи двете е позволило събиране на данни за много добър качествен анализ на резултатите. Ползваните за случая критерии и показатели са надеждни, оригинални и с възможности за предоставяне на обективна информация.

Внимание заслужава формиращата част на разработката, разчетена върху приложен **Модел за оптимизиране на педагогическото взаимодействие „учители - деца“** по КТ в условията на детската градина, на основата на личностно-ориентирания подход и реализирани в контролната и експериментална групи по **5 педагогически ситуации, като в експерименталната група се прилага личностно-ориентираният подход. Моделът за оптимизиране на педагогическото взаимодействие „учители - деца“** по КТ, които включва два основни модула (теоретичен и практически) е съдържателен с иновативни елементи и много полезен за работата на детските учители. Упражненията в практическата част, идентифициращи процеси **като разбиране, приемане и разпознаване на личността** на детето имат не само практическа, но и научна стойност. **Приложимостта на Модела в процеса на обучение на детските учители е безспорна, което определя приносния му характер в контекста на дисертационната разработка.**

От аспект на организация и съдържание на педагогическите ситуации те са добре структурирани, включват разнообразие от дейности на децата, творчески елементи, работа с различни материали и техники и са в съответствие с ДОО за предучилищно образование. *Нужно е обаче по-детайлно да се открият елементите на личностно-ориентираният подход в хода на педагогическите ситуации, проведени с децата от експерименталната група, естествено по посока на заложените в хипотезата уточнения.*

Сравнителният анализ на резултатите от проведените анкетни проучвания и данни от Протокола за отчитане на индивидуалните резултати от дейността на децата от двете детски групи – КГ и ЕГ е осъществен задълбочено, компетентно и обективно на основание конкретните критерии и показатели. Експериментално е доказана значимостта от ползваните образователни ресурси в хода на формиращата работа. На основание системата от педагогически ситуации, разнообразието от дейности и действия, свързани с конструирането и технологично обучение, на използваните

средства и техники и пр. е постигната мотивация у децата за поява на наблюдателност, самостоятелност, инициативност, изпълнителност и въображение при „производство“ на творческия продукт във всяко от заниманията на различна тематика. Ориентацията на детските учители към обогатяване на личностните качества на децата чрез обучението по конструиране и технологии е едно от съществените постижения на настоящата дисертационна разработка.

Многоаспектното теоретично и експериментално проучване на докторант Гургана Божурска **позволява извода**: Авторката на труда притежава нужните професионални компетенции и потенциал за проучване и анализ на научни постановки в контекста на изследвания проблем, за изграждане на научна концепция, както и да я операционализира на констатиращо и формиращо равнище, да оформя заключения, обобщения и изводи с практическа стойност.

Въпрос: В приложенията не са представени двата варианта на 5-те педагогически ситуации, ползвани в хода на формиращия експеримент - с прилагане на личностно-ориентиран подход в експерименталната група и без него в контролната група. **Какви са основните акценти в двата типа организирани от учителя педагогически ситуации?**

Относно приносите.

На основание концептуалната ориентация на дисертационния труд, организацията и съдържанието на теоретичното проучване, емпиричните изследвания, резултатите от тях и тяхната интерпретация, научно-обоснованите реквизити, включени във формиращия експеримент, обобщения и изводи може да се определи, че дисертационният труд на докторант Гургана Божурска е разработка с принос за предучилищната педагогическа теория и практика по проблемите на конструирането и технологиите в предучилищна възраст. Приемам представената справка относно основните научни приноси на дисертационния труд.

По проблематиката на дисертационния труд докторантката представя 4 научни публикации.

Относно автореферата.

Представеният автореферат е в обем от 33 страници. В структурен и съдържателен план отговаря на всички изисквания и обективно отразява съдържанието на дисертационния труд.

На основание безспорните качества на разработката, резултатите от проведените изследвания, като и в смисъла на научните и приложни приноси на дисертационното изследване на тема **„Личностно ориентираният подход по конструиране и технологии в предучилищна възраст“**, представено от докторант Гургана Божурска предлагам на уважаемото научно жури да й присъди образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика).

Автор на становището:

ПРОФ. Д-Р МАРГАРИТА КОЛЕВА